

**Цивільне право та процес, господарське право та процес,
сімейне право, міжнародне приватне право**
ПОНЯТТЯ НАУКОВОГО ПАРКУ: СКЛАДНОЩІ ДЕФІНІЦІЇ

О.С. Олійник

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
НН Юридичного інституту Прикарпатського національного університету
імені В. Стефаника

Сьогодні існує нагальна потреба формування якісної інноваційної інфраструктури– системи юридичних осіб, які безпосередньо займаються інноваційною діяльністю. Сьогодні інноваційна інфраструктура розвивається безсистемно й без належної державної підтримки. Проблемною ланкою в розвитку інноваційної діяльності в Україні є відсутність ефективних структур, спроможних перетворювати ідеї в науково-технічні розробки і забезпечувати їх впровадження у виробництво [1]. Інноваційна інфраструктура – це сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) (ст. 1 ЗУ «Про інноваційну діяльність») [2].

З огляду на те, що побудова системи інноваційної інфраструктури знаходиться в стадії розробки та апробації, це зумовлює потребу дослідження теоретичних та практичних аспектів діяльності юридичних осіб із інноваційним характером діяльності. В розрізі зазначеного, виникає потреба у системному дослідженні окремих сегментів інноваційної структури, зокрема, мова йде про наукові парки – новий вид юридичних осіб із вираженим інноваційним характером діяльності. Правовий статус наукових парків на сьогодні регламентується Цивільним та Господарським кодексами України, спеціальним Законом України «Про наукові парки» від 25.06.2009 року, що набрав чинності 1 січня 2010 року, а також іншими нормативно-правовими актами. Однак, першим законом, який встановив нормативні правила щодо порядку створення та діяльності такого типу інноваційних структур, як науковий парк, став Закон

України «Про науковий парк «Київська політехніка», причому недоліки та явні правові колізії, що мали місце у цьому законі, знайшли своє відтворення й в базовому Законі України «Про наукові парки».

Разом з тим, дослідження питання правового статусу наукових парків є доволі складним, з огляду на те, що науковий парк є юридичною особою, а це зумовлює необхідність його дослідження з позицій цивільного права, і водночас, є суб'єктом інноваційної діяльності, що зміщує акцент на положення господарського права. В контексті сказаного, юридичні особи як суб'єкти правових відносин були предметом досліджень багатьох відомих цивілістів, зокрема, В.І. Борисової, В.А. Васильєвої, О.В. Дзери, В.М. Кравчука, І.М. Кучеренко, І.В. Спасибо-Фатєєвої та ін. Дослідження питань функціонування юридичних осіб інноваційного типу проводилися, як правило, в розрізі господарсько-правової проблематики (Ю.Є Атаманова, О.М. Вінник, В.М.Бутузов і ін.), в той час як з точки зору цивільно-правового регулювання належної уваги вченими їм не приділялося [3]. Багато наукових досліджень правового становища наукових парків зводилися до економічної площини. Якщо ж звернутися індивідуально до проблем діяльності саме наукових парків, то дослідження в даній сфері є недостатні не лише через значну орієнтацію на господарсько-правові аспекти їх функціонування, але й через новизну вказаного виду юридичних осіб.

Як правило, у світовій практиці немає чіткого розмежування між визначенням технологічного, наукового та дослідного парку. Досить часто, на практиці терміни «науковий парк», «технопарк», «дослідницький центр», «інноваційний центр», «центр розвитку правових технологій» вживаються як синоніми, особливо це стосується технопарку та наукового парку [4, 69-70], хоча з правової точки зору вони є відмінними, а їх правовий статус, зокрема, в Україні, регламентується різними нормативно-правовими актами.

Разом з тим, Міжнародна асоціація наукових парків, організована в 1984 році, відзначає еквівалентність таких понять, як «технологічний парк», «технополіс», «технологічний ареал», «дослідницький парк», «науковий парк»

та закріплює таке визначення вказаного типу юридичних осіб: науковий парк – це організація, що перебуває у віданні спеціалізованих фахівців, чия головна мета полягає у збільшенні багатства своєї спільноти, поширюючи культуру інновацій та конкурентоспроможності своїх підприємств і наукомістких установ [5, 5]. Отже, з точки зору міжнародного права, науковий парк – це спеціально облаштований територіальний комплекс, в який залучаються високотехнологічні підприємства та організації, зацікавлені в економічній та юридичній інтеграції з метою розробки, комерціалізації і введення інновацій.

Інше визначення наукового парку – це організація, створена вищим навчальним закладом або науковою установою, на основі договору про співпрацю з метою передачі наукових знань підприємствам [4, 70]. У кінцевому підсумку основним їх досягненням можна вважати створення локалізованого середовища, що «перманентно генерує нові технології, висококваліфікованих фахівців та підприємців» і підтримку якого забезпечує мережа дослідницьких, навчальних і комерційних організацій [6]. Суть концепції наукового парку полягає у створенні особливої інфраструктури, яка забезпечує зв'язок дослідницького центру і бізнесу, де реалізується трансфер технологій, тобто, передача нових технологій, проекти яких виникли в наукових центрах, у виробництво, іншими словами – доведення задуму до стадії випуску продукції. Структура кожного наукового парку визначається його спеціалізацією, яка окреслює коло його діяльності [5, 57].

У світі сьогодні нараховується понад 400 наукових парків, тому складно пояснити той факт, що сьогодні відсутнє єдине універсальне міжнародно визнане визначення наукового парку, враховуючи їх тривалу історію існування та сучасну поширеність. Більшість понять наукового парку, що пропонуються сьогодні, заслуговують на критичні зауваження з огляду на перевагу в ньому акцентів економічного характеру, а не правового. За таких підходів термін «науковий парк» перетворився на загальне поняття, в яке входять і дослідницькі парки, які цілеспрямовано займаються фундаментальними і прикладними дослідженнями, і технопарки чи інноваційні парки, які часто

володіють стартап компаніями і «інкубаторами», призначеними для стимулювання підприємництва і надання допомоги початківцям, які, як правило, пов'язані з технологією та дають їм змогу розвиватися за рахунок використання спільних ресурсів, досвіду управління та інтелектуального капіталу[5, 57].

На противагу іноземному, українське законодавство містить легальне визначення наукового парку, денауковий парк – це юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку[7].

Відрізняються від законодавчого доктринальні пропозиції визначення поняття «наукового парку. Науковий парк – це неформальна організаційно-економічна структура, що об'єднує вищі навчальні заклади та організації, що здійснюють науково-дослідну, дослідно-конструкторську і виробничу діяльність, з метою прискорення просування зроблених ними товарів та послуг з інноваційного циклу від створення до комерціалізації [5, 58-59]. Вказане визначення не є досконалим через неоднозначність використання окремих термінів неправового характеру, хоча автор й намагався визначити науковий парк через ключові напрями його діяльності. Цивільний кодекс України аналогічно, як і Господарський кодекс України окремих норм щодо наукових парків не містить, однак з огляду на те, що ст. 83 Цивільного кодексу України закріплює можливість створення юридичних осіб у формах, встановлених законом [8], робимо висновок, що науковий парк є повноцінною юридичною особою, на яку в субсидіарному порядку поширюються норми Цивільного кодексу України про юридичну особу.

В цілому, Закон «Про наукові парки» не містить єдиної і послідовної концепції щодо правової природи наукових парків та їх місця в системі юридичних осіб приватного права. Можливо, це пояснюється недостатністю законодавчої практики у досліджуваній сфері та відсутністю значної зацікавленості щодо створення наукових парків на сучасному етапі соціально-

економічного розвитку України, хоча світовий досвід вже давно довів ефективність їх діяльності [3]. Більше того, сьогодні вже можна спостерігати розширену мережу сучасних наукових парків в Україні у різних галузях наукових досліджень, однак питання щодо їх поняття та особливостей правового статусу й надалі залишається не вирішеним до кінця, що в свою чергу спричиняє складнощі щодо вироблення загальних підходів до врегулювання діяльності наукових парків, зважаючи на специфіку їх форми.

Список використаних джерел:

1. Куцурубова-Шевченко О.В. Господарсько-правові аспекти функціонування наукових парків / О.В.Куцурубова-Шевченко // [Електронний ресурс].–Реж.дост: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Pchdu_2013_2_4%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Pchdu_2013_2_4%20(1).pdf)
2. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. за № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
3. Зеліско А.В. Правовий статус наукових парків як юридичних осіб приватного права / А.В. Зеліско // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – №7 . – С. 89-93.
4. Чернюк В. Наукові парки в Україні – стан та проблеми діяльності / В. Чернюк // Право та інновації. - Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 1. – С. 68-75. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2016/11/Chernyuk-116.pdf>
5. Митник А. К. Поняття наукового парку як суб'єкту правовідносин інтелектуальної власності / А.К. Митник // Право і суспільство. – Цивілістика. – 2016. - № 2. – С. 55-59.
6. Березовенко С.М. Управління зовнішньоекономічною діяльністю. Частина 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/30/>
7. Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 р. за №1563-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 51. – Ст. 757.
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. за №435-IV. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>